

ВЫДАЕЦЦА 3 9 ЖНІЎНЯ 1917 г.

26 ліпеня 2011 г.

АЎТОРАК
№ 139 (27003)

Кошт 700 рублёў

ЗВЯЗДА

Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А

САЛОН ПРЫГАЖОСЦІ Ў ПЕРАЛЁЎЦЫ

Алена УЛАСЕНКА і маленькія «кліенты» яе «салона» — двухгадовая дачка Настасся і трохгадовая пляменніца Паліна.

в. Пералёўка, Веткаўскі раён.

АДКБ ВЯДЗЕ АКТЫЎНУЮ РАБОТУ НАД БЕЛАРУСКІМІ ІНІЦЫЯТЫВАМІ ПА ШЭРАГУ НАПРАМКАЎ ДЗЕЙНАСЦІ АРГАНІЗАЦЫІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка і Генеральны сакратар Арганізацыі Дагавора аб калектыўнай бяспецы (АДКБ) Мікалай Бардзюжа 25 ліпеня на сустрэчы ў Мінску абмеркавалі падрыхтоўку да нефармальнага саміту АДКБ, які плануецца правесці 12 жніўня ў Астане.

Аляксандр Лукашэнка, нагадаўшы аб тым, што Беларусь цяпер старшыняствуе ў Арганізацыі, адзначыў, што трэба будзе абмеркаваць шмат сур'ёзных пытанняў у сувязі з тымі падзеямі, якія сёння адбываюцца ў свеце.

«Трэба абмеркаваць сітуацыю, якая складваецца, і трыя пытанні, што могуць узнікнуць», — сказаў Прэзідэнт. У прыватнасці, Аляксандр Лукашэнка лічыць, што ў сувязі з падзеямі, якія адбываюцца ў свеце, ваенна-палітычны блок АДКБ павінен каардынаваць і нават планаваць свае дзеянні. «Скрываць тут няма чаго, увесь мусульманскі свет бурліць, і не выключана сітуацыя, што могуць узнікнуць ускладненні і ў нашых мусульманскіх краінах, перш за ўсё Таджыкістане, ва Узбекістане праблем хапае, Кыргызстане, ну і Казахстан пачынае падаграваць з усіх бакоў», — адзначыў кіраўнік беларускай дзяржавы. Ён упэўнены, што гэтым пытанням будзе ўдзелена нямала ўвагі.

Сярод іншых праблемных тэм, якія трэба будзе разгледзець на саміце ў Казахстане, — забеспячэнне сумеснай дзейнасці, у тым ліку ў ваеннай і эканамічнай сферах.

Звяртаючыся да Мікалая Бардзюжы, Аляксандр Лукашэнка папрасіў раскажаць аб яго візітах у шэраг дзяржаў — членаў АДКБ і праз прызму падзей, што там адбываюцца, паглядзець, якія пытанні маглі б быць вынесены для абмеркавання і разгляду прэзідэнтаў.

Генеральны сакратар АДКБ падзякаваў кіраўніку беларускай дзяржавы за тое, што ён заўсёды знаходзіць магчымасць сустрэцца па першай жа просьбе і абмеркаваць актуальныя пытанні.

Мікалай Бардзюжа раскажаў аб выніках візітаў у Таджыкістан, Кыргызстан, Арменію і праінфармаваў кіраўніку беларускай дзяржавы аб сітуацыі ў зоне дзеяння АДКБ, існуючых трывожных момантах.

Паводле яго слоў, маючы адбыцца саміт будзе прысвечаны ацэнцы абстаноўкі ў зоне дзеяння АДКБ і дзейнасці Арганізацыі ў цэлым. Ён таксама агучыў прапановы для разгляду на нефармальным саміце ў Казахстане.

Мікалай Бардзюжа далажыў Прэзідэнту Беларусі аб выніках дзейнасці Арганізацыі за апошнія некалькі месяцаў. Ён падкрэсліў важнасць рэалізацыі тых прыярытэтаў, якія вылучыла Беларусь як краіна, што старшыняствуе ў АДКБ, і адзначыў, што над ім вядзецца актыўная работа. У прыватнасці, гэта датычыцца міратворчай дзейнасці, інстытута партнёрства, праграм узбраення Калектыўных сіл аперацыйнага рэагавання, некаторых іншых напрамкаў. Мікалай Бардзюжа раскажаў, якіх вынікаў дабілася Арганізацыя ў рэалізацыі гэтых беларускіх прапановаў.

Па выніках сустрэчы Прэзідэнт Беларусі паставіў шэраг задач, над якімі ў бліжэйшы час будзе вядзецца актыўная работа ў арганізацыі.

Прэс-служба
Прэзідэнта
Рэспублікі Беларусь.

АЛЯКСАНДР ЛУКАШЭНКА ВЫКАЗАЎ СПАЧУВАННІ Ў СУВЯЗІ З ТЭРАКТАМІ Ў НАРВЕГІІ

Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка ад імя беларускага народа і сябе асабіста выказаў словы спачування і падтрымкі каралю Нарвегіі Харальду V, родным і блізім загінулым і пацярпелым у выніку тэрарыстычных актаў у цэнтры горада Осла і на востраве Уцёя, а таксама ўсяму нарвежскаму народу.

«Гэтыя трагедыі ў Нарвегіі, у выніку якіх загінула і пацярпела вялікая колькасць людзей, адгукнуліся болям і смуткам у сэрцы кожнага беларуса, — гаворыцца ў спачуванні. — Рэспубліка Беларусь рашуча асуджае насілле, ахвярамі якога становяцца мірныя невінаватыя людзі, і салідарна з Нарвегіяй у барацьбе супраць любых форм і праяў тэрарызму і экстрэмізму».

Прэс-служба Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

МЭТА НЕ АПРАЎДАЕ СРОДКАЎ

Тэракт. Гэта слова ў зводках навін мы яшчэ не так даўно ўспрымалі як статысты, пачобныя назіральнікі. Даведаліся пра колькасць ахвяр, жахнуліся і... забылі. Цяпер усё іначэй. Пасля трагедыі ў мінскім метро мы ведаем, што гэта такое. Мы адчуваем гэта скурвай. А мо і проста прымаем на свабодзе. Пагроза, раней толькі апісаная, цяпер мае для нас рэальныя абрысы. Масвае забойства, учыненае ў Нарвегіі, не можа не адгукнуцца болям і тут.

Мы ўсе па крупніках збіраем інфармацыю, якая ў рэжыме рэальнага часу выкідаецца ў інтэрнэт, і спрабуем неяк уклаці яе ў сваёй галаве. Дзякуючы аператыўным фота- і відэаздымкам кожны чалавек у любой кропцы зямнога шара можа стаць відэаочам жудасных разбурэнняў у Осла. Але вусцішна нават уявіць, што адчувалі людзі, якія укрываліся ад прыцэльнага агню, уцякалі, таліся ў кустах, але іх знаходзілі і забівалі... Абставіны і матывы выбуху і расстрэлу ў Нарвегіі абмяркоўваюцца зараз паўсюль — ад кухні да высокіх кабінэтаў. За падзеямі сочаць і беларускія палітыкі.

— Уражвае тое, што гэта здарылася ў такой спакойнай паўночнай краіне. Найдзічэйшая падзея, супастаўляльная, магчыма, з тым, што адбылося ў нас, — бядуе намеснік старшыні Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў па нацыянальнай бяспецы Анатоль ВАНЬКОВІЧ. — Колькіх людзей гэта краіна, колькі неўспешных сваякоў! Халаднароўны расстрэл людзей вочы ў вочы. Дзікасць. Як паднялася рука ў гэтага, не скажаш чалавека, нелюдзя?!

Як у ваеннага, у спадара Ваньковіча ўзнікаюць пытанні да сілавікоў. Маўляў, столькі часу прайшло, пакуль прыехала паліцыя (паводле распаўсюджанай інфармацыі, падазроны метадыч-

на забіваў людзей на востраве цягам паўтары гадзіны). Чаму так доўга бяздзейнічалі? Адкуль у выканаўцы была зброя?

Як у грамадзяніна, у Анатоля Ваньковіча ёсць цвёрдае перакананне, што да такіх сітуацый павінна быць гатова і само грамадства, не толькі спецслужбы.

— Не павінна быць ніякага нігілізму, аб'якавасці нахштальт «са мной такога не здарыцца». Гэта агульная бяда. Калі такое здараецца, значыць, недзе ў сістэме адбыўся збой. Нам усім варта не губляць пільнасці. Калі спружына лопнула, аднавіць пасля вельмі цяжка. Лепш папярэджаць. Для гэтага патрэбная выдатна спрацаваная сістэма ва ўсёй дзяржаве. І праваахоўныя службы, і спецыяльныя інстытуты, і грамадскасць. І ніводная краіна не павінна дзейнічаць замкнёна. Трэба аперацыйна абмянявацца інфармацыяй. Гэта павінна быць ва ўсім свеце такая сістэма. Ніхто не можа быць аб'якавым, бо сёння там, заўтра тут — як разраза распаўсюджваецца...

Асобная тэма для абмеркавання — палітычныя матывы падазронага. На гэта ўказвае апублікаваны ім у інтэрнэце маніфест. Як палітык, парламентарый, Ваньковіч лічыць за лепшае пачынаць са здаровага сэнсу: ці здольны нармальны чалавек на такое?...

1500-старонкавы маніфест, які цалкам прачытаў пакуль, відаць, толькі судовы псіхіятр, безумоўна, пралье святло на матывы ўчыненага. Кажуць, тэрарыст звяртаецца там, апроч іншага, да поглядаў Макіявэлі. А мы ўсе памятаем яго «мэта апраўдае сродкі». Можна доўга разважаць. Але ў адносінах да гэтай падзеі... вельмі цяжка ўявіць мэту, што зможа апраўдаць, калі людзей прыстрэльваюць, як сабак.

Ала МАЧАЛАВА.

Прамая лінія

27 ліпеня намеснік міністра працы і сацыяльнай абароны Рэспублікі Беларусь Ігар Рыгоравіч СТАРАВОЙТАЎ правядзе прамую тэлефонную лінію і online-канферэнцыю на тэму:

«Прымяненне кантрактнай формы найму»

Нагадаем, што яна прымяняецца ў нашай краіне на падставе Дэкрэта Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь ад 26 ліпеня 1999 года №29 «Аб дадатковых мерах па ўдасканаленні працоўных адносін, умацаванні працоўнай і выканаўчай дысцыпліны».

Тэлефон прамой лініі намесніка міністра:
(017) 306 37 95 будзе працаваць заўтра, 27 ліпеня, з 11.00 да 12.30.

Усім, хто не зможа дазваніцца, будзе прадастаўлена магчымасць задаць сваё пытанне падчас online-канферэнцыі, арганізаванай на сайце Міністэрства працы і сацыяльнай абароны. Папярэднія пытанні можна задаць і загадзя ў раздзеле «Інтэрактыўныя прэс-канферэнцыі», па e-mail: press@mintrud.gov.by, па факсе (017) 306 38 84 (з паметкай «online-канферэнцыя»).

АПОШНІЯ ДНІ ЛІПЕНЯ ЧАКАЮЦА ЎМЕРАНА ЦЁПЛЫМІ

Аб гэтым паведаміла БЕЛТА галоўны сіноптык Рэспубліканскага гідраметэацэнтра Вольга Фядотава.

У сераду ў начны час месцамі, а ўдзень на большай частцы тэрыторыі краіны пройдуць кароткачасовыя дажджы, прагрымяць навальніцы, на захадзе Беларусі магчымы моцныя ліўні. Удзень чакаецца ад плюс 25 да плюс 32 градусаў, і толькі па паўднёвым захадзе рэспублікі — плюс 23-24 градусаў.

У чацвер Беларусь апынецца ва ўладзе актыўнага атмасфернага фронту. У большасці раёнаў пройдуць навальнічныя дажджы. Пры навальніцах магчыма шквалістае ўзмацненне ветру да 15-20 метраў за секунду. Тэмпература паветра ўдзень прагназуецца ад 23 да 28 градусаў цяпла. Толькі на ўсходзе Беларусі паветра прагрэецца да плюс 30 градусаў.

У пятніцу, следам за атмасферным фронтам у Беларусь накіруюцца свежыя паветраныя масы з поўначы Еўропы. Месцамі, у асноўным у паўночнай палавіне Беларусі, чакаюцца кароткачасовыя дажджы з навальніцамі. У ноч на пятніцу тэмпература паветра складзе не вышэй як 12-18 градусаў, удзень будзе ад плюс 21 да плюс 28 градусаў.

У апошнія дні ліпеня, суботу і нядзелю прагназуюцца непрацяглыя дажджы, удзень магчымы навальніцы. У начны час у суботу і нядзелю чакаецца ад 9 да 16 градусаў цяпла, а ўдзень — ад 20 да 27 градусаў вышэй за нуль.

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 26.07.2011 г. (для б/н разлікаў)		Курсы замежных валют для безвалютных разлікаў Цэнтрабанка РР	
1 долар ЗША.....	4 960,00	1 чэшская крона.....	291,93
1 еўра.....	7 116,11	1 польскі злоты.....	1777,94
1 латвійскі лат.....	10 049,64	1 расійскі рубель.....	178,79
1 літоўскі літ.....	2 064,52	1 украінская грыўня.....	620,47
		USD.....	27,7413
		10 UAH.....	34,7092
		1000 BYR.....	55,9188
		EUR.....	39,8365

Гаспадаркі Беларусі намалацілі першы мільён тон збожжа новага ўраджая

Пра гэта паведамілі БЕЛТА ў Міністэрстве сельскай гаспадаркі і харчавання.

На раницу 25 ліпеня, сельска-арганізацыі краіны намалацілі 1 млн 220,7 тыс. тон збожжа. Па агульнаму валу збожжа лідзіруюць гаспадаркі Гомельскай вобласці. Сярэдняя ўраджайнасць па рэспубліцы складае 31,7 ц/га. Самая высокая ўраджайнасць складалася ў гаспадарках Гродзенскай вобласці — 41,2 ц/га. Другое месца падзялілі Брэсцкая і Магілёўская вобласці — 31,8 ц/га. У Мінскай вобласці ўраджайнасць — 33,1 ц/га, Віцебскай — 31,2 ц/га, Гомельскай — 27,7 ц/га.

У цэнтры Мінска адсутнічала электрычнасць

Электрычнасць адсутнічала ў цэнтры Мінска адсутнічала на працягу некалькіх гадзін, паведаміла БЕЛТА памочнік міністра энергетыкі Беларусі Людміла Зяньковіч.

Электрычнасць адсутнічала на вуліцы П. Броўкі, часткова на вуліцы Платонава і праспекце Незалежнасці. Падача электраэнергіі спынілася ўчора каля 17.00. Прычынай стала адключэнне дзвюх падстанцый магутнасцю 110 кВ — 33Ч і Падлесная, з-за якога адбылося частковае пагашэнне 7 трансфарматарных падстанцый. Паводле звестак на 18.05, падача электраэнергіі ў 1-ю гарадскую бальніцу была цалкам адноўлена. На час адключэння там задзейнічалі аварыйны ўвод рэзерву і запасныя дызельныя генератары.

ISSN 1990 - 763X

ПАВЕЛІЧЭННЕ МЫТНЫХ ПОШЛІН З 1 ЛІПЕНЯ ПАСТУПОВА ПРЫМУСІЦЬ БЕЛАРУСАЎ ПЕРАСЕСЦІ НА НОВЫЯ АЎТА?

Аб сітуацыі на рынку аўтамабіляў пасля 1 ліпеня карэспандэнт «Звязды» пагутарыў з Ільёй ПРОХАРАВАМ, брэнд-менеджарам «Атлант-М» у Беларусі, і Дзмітрыем ПЕРЛІНЫМ, экспертам холдынгу «Атлант-М».

— Што зараз адбываецца на рынку аўтамабіляў?

Ілья Прохараў:
— Зразумела, што ўсе чакалі гэтай даты, як нейкага такога сур'ёзнага бар'ера для аўтамабільнага рынку ў цэлым. І вось яно прыйшло, гэтае 1 ліпеня, і ўсе чакаюць, што раптам штосьці рэзка зменіцца. Аднак нічога такога не адбудзецца. Каб прайшлі нейкія працэсы, на аснове якіх можна было б рабіць прагнозы ці вызначаць тэндэнцыі, двух-трох тыдняў і нават месяца недастаткова.

На рынку новых аўтамабіляў зусім нічога не змянілася, бо мы працуем па новых пошлінах ужо паўтара года, з 1 студзеня 2010 года. Таму змяненне цэн ці яшчэ чаго катастрофічнага не адбылося. Аднак і нас усё роўна гэта трохі закранула. Тым чынам, зараз можна знайсці новы аўтамабіль па цане ад 11 тысяч долараў. Увогуле, кошт нармальнага аўтамабіля пачынаецца ад 12 тысяч. Больш-менш прыстойныя, камфартабельныя, з нейкімі там опцыямі, ужо будуць у дыяпазоне 12-16 тысяч. За 20 тысяч можна выбраць з вялікай колькасці прапаноў. І вось атрымліваецца, што частка пакупнікоў, якая магла б сабе выбраць і купіць новы аўтамабіль да 20 тысяч, усючыла ў апошні вагон і ўзяла патрыманы, магчыма, класам вышэй.

Па мытнай статыстыцы, пачынаючы з 1 студзеня мінулага і па 1 ліпеня сёлета года было завезена каля 450 тысяч патрыманых аўтамабіляў, з якіх, паводле нашай экспертнай ацэнкі, каля чвэрці — гэта аўтамабілі, даражэйшыя за 15 тысяч долараў.

Дзмітрый Перлін:

— Хачу звярнуць увагу на гэтыя лічбы: чвэрць — гэта вельмі шмат. Яшчэ ў 2006 годзе, пасля прыняцця Указа Прэзідэнта №546 у канцы 2005 года «Аб некаторых пытаннях падаткаабкладання транспартных сродкаў». — Аўт.), нашы эксперты меркавалі ёмістасць рынку ў частцы, якая тычыцца новых аўтамабіляў, не менш за 50 тысяч новых аўтамабіляў у год.

Ні ў якім выпадку мы не хочам, каб людзі падумалі: мы тут радуемся ці пляскаем у далоні, таму што магчымаць купіць патрыманы аўтамабіль больш высокага класа за тую ж грошы для беларусаў знікла. Для нас, дылераў, добра ў тым выпадку, калі ўмовы гульні роўныя. Чым ніжэй

бар'еры, тым лепш для нас. Успомніце 2007-2008 гады, калі ўмовы былі роўныя, у эканоміцы быў уздым, а рынак патрыманых і новых аўтамабіляў рос як на дражджах. Пры гэтым рынак новых аўтамабіляў рос апераджальнымі тэмпамі. Таму нам патрэбны роўныя ўмовы. Зараз гэтыя ўмовы з'явіліся, але, вядома, бар'ер для таго, каб стаць аўтаўладальнікам, значна падняўся, калі параўноўваць з часам прыняцця Указа. Таму зараз мы проста канстатуем: у выпадку роўных умоў прадаўцы новых аўтамабіляў выйграюць.

Ілья Прохараў:

— Але і беларусы ў гэтым выйграюць, таму што будуць перасаджвацца на новыя аўтамабілі. Сапраўды, не трэба думаць, што дылеры задаволены высокімі пошлінамі. Мы радуемся, што яны аднолькавыя для ўсіх. Калі б іх увогуле адмянілі, мы былі б рады яшчэ больш.

Дзмітрый Перлін:

— Дарэчы, вось яшчэ адна прычына, чаму людзі перасаджваліся на новыя аўтамабілі ў той час, калі былі больш нізкія і аднолькавыя для ўсіх мытныя пошліны. Справа ў тым, што ў адрозненне ад 80-х ці сярэдзіны 90-х гадоў аўтамабілі канца 90-х — пачатку 2000-х усё больш ператвараюцца ў камп'ютары на колах. Зараз немагчыма зняць нейкі больш-менш значны блок з аўтамабіля раней, чым ты скажаш сістэме кіравання дылерскім прыборам, што мы яго дэмантуем, а потым паставім і дадзім каманду, што мы яго ўключаем. У нас жа ўсе аўтамабілі, якія прывозяцца ў Беларусь, на 80 працэнтаў патрыманыя. Культура аўтамабілекарэстання ў краіну прыходзіць толькі з новымі аўтамабілямі. Чаму ў Германіі такая культура? Таму што ў іх усё 100 працэнтаў патрыманых аўтамабіляў былі куплены там новымі. Таму, безумоўна, любы немец, за рэдкім выключэннем, ведае, што значыць гарантыйнае абслугоўванне, правільна эксплуатацыя, што трэба рабіць у адным, у другім выпадку. У іх гэтай культуры 100 гадоў. Нашы людзі не меркавалі, якія машыны яны купляюць з тым жа двухсот-трохсоттысячным прабегам, скажам, сегмента С, D ці E, але ўжо не 90-х, а 2000-х гадоў. Многія зведзілі, што такое блочна-модульная канструкцыя, калі патрэбна замяніць сайлентблок, а ты замяняеш рычаг. А яго кошт ад

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

трохсот. Не рублёў. І шмат чаго іншага. І вось людзі пакаштавалі гэтыя патрыманыя аўтамабілі і самі сталі перасаджвацца на новыя машыны. Няхай класам ніжэй, але новыя.

Зараз тых машын, розлічаных на мільён кіламетраў, ужо няма. Таму што ў Германіі, Францыі гэта ўжо нікому не трэба. Сярэдні тэрмін такіх аўтамабіляў — 7 гадоў. Сярэднегадавы прабег — 15 тысяч кіламетраў. Навошта ім 20 гадоў і мільён кіламетраў закладваць у даўгавечнасць? Сёння, як ні дзіка гэта гучыць, адсячэнне патрыманых аўтамабіляў нават у двух-трохгадовай перспектыве для Рэспублікі Беларусь — гэта добра. І я абсалютна не крыўлю добра. Таму што пытанні па вяртанні прывезенага сюды ламачка да жыцця ўзнікае вельмі шмат.

— Вы лічыце, што гэта і зараз будзе працягвацца, калі ўвезлі столькі машын?

Дзмітрый Перлін:

— Так, такіх праблем будзе яшчэ шмат у тых, хто гэтыя машыны паназавозіў. Таму што калегі — і не толькі з дылерскіх станцый — нам кажуць, што ламачка, завезенае сюды, выклікае жах. І таму адстойваецца ў дварах, гаражных масівах. Бо людзі завезлі, на апошнія грошы купіўшы, з надзеяй прадаць па вялікім братэрскім сяброўстве расіянам, а зараз няма грошай, каб проста завезці іх туды.

— Атрымліваецца той, хто купляў не для сябе, а на продаж, зусім праіграў?

Ілья Прохараў:

— Пасля нядаўняга каментарыя расійскай мытні, што машыны, якія былі куплены пасля 1 студзеня 2010

года, павінны быць размытнены да расійскай пошліны, сэнс перапродажу амаль знік. І тыя людзі, хто ў гэты перыяд купіў аўтамабіль з мэтай прадаць, могуць прадаць — толькі трэба даплаціць пошліну. А розніца можа складаць некалькі тысяч еўра. Таму гэтым людзям застаецца некалькі варыянтаў: чакаць 2013 года, прадаваць на ўнутраным рынку ці разбіраць на запчасткі і прадаваць так. Апошні варыянт самы выгадны, але на яго трэба шмат волнага часу.

Дзмітрый Перлін:

— Яшчэ адзін момант, які хацелася б закрануць — гэта тое, што 1 ліпеня сінхранізавалася з пэўнымі цяжкасцямі ў эканоміцы. І гэта нараджае негатыўнае ўспрыманне таго, што адбываецца з мытнымі пошлінамі. Але ж крызісы прыходзяць і сыходзяць, і ўсё залежыць ад таго, наколькі мы хочам, каб яны хутка прыйшлі і сышлі. Вопыт жа расійскі і ўкраінскі, дзе мы працуем не год і не два, гаворыць аб тым, што сапраўды хваля нейкіх негатыўных эмоцый ідзе на працягу некалькіх месяцаў, а пасля ўсё сціхае. Людзі пачынаюць купляць гэтыя машыны, і аказваецца, што яны ездзяць. Аказваецца, што яны сапраўды не ламаюцца. Аказваецца, што, каб іх абслугоўваць, патрэбны зусім іншыя грошы, чым на патрыманы аўтамабіль аднолькавага кошту. І гэта праходзіць за год. Усё павінна сцішыцца за год.

— А як цэны на новыя аўтамабілі? Яны будуць расці?

Ілья Прохараў:

— Не. Ад мытных пошлін гэта ніяк не залежыць. Паўтараю: мы ўжо паўтара года працуем па новых пошлінах.

Для нас 1 ліпеня нічога не адбылося. Цэны, магчыма, будуць расці, але гэта 1-2 працэнты ў год, як звычайна: завод-пастаўшчык павышае адпункныя цэны. А гэта залежыць ад цэн на метал, электраэнергію і іншае.

— Зараз патрыманыя машыны шмат. Прыйдзе той момант, як вы кажаце, калі ўсё сцішыцца, людзі пачнуць купляць новыя машыны. А куды падзенуцца патрыманыя аўтамабілі?

Ілья Прохараў:

— Паглядзіце, якая сітуацыя: патрыманыя аўтамабілі трэба падзяліць на катэгорыі. Скажам, першая — да 7 тысяч. Гэтыя машыны для продажу не падыходзяць, яны нецікавыя для расіяна. Такія аўтамабілі будуць перамяшчацца на ўнутраным рынку. Гэта значыць, беларусы будуць іх прадаваць адзін аднаму, пакуль машыны нельга будзе эксплуатаваць. У год аўтапарк натуральным шляхам страчвае каля 10 працэнтаў. Улічваючы, што наш парк складае каля 1,75 мільёна аўтамабіляў, штогод мы страчваем прыкладна 150 тысяч машын. Іх разбіраюць на запчасткі, на металалом здаюць.

Калі казаць пра аўтамабілі, якія адпавядаюць нормам еўра-4, больш-менш канкурэнтаздольныя на расійскім рынку і былі ўвезены сюды да 1 студзеня 2010 года, то нейкая частка машын (і гэта зараз адбываецца) будзе сыходзіць у Расію.

Сцэнарый для машын, завезеных пасля 1 студзеня 2010 года, мы ўжо абмеркавалі.

— А што чутно з паслугай трэйд-ін (купля новага аўтамабіля з вылікам кошту старога. — Аўт.)?

Ілья Прохараў:

— Рэальна, у будучыні яна пачне вельмі добра працаваць. Зараз, пакуль ёсць праблемы ў эканоміцы, схема гэтая не працуе. Таму што людзі пакуль лічаць: што ім больш выгадна прадаць машыну на рынку за валюту, чым здаць яе дылеру. З цягам часу, прыкладна на пачатку 2012 года, схема запрацуе так, як належыць. Пакуль жа яна фармальна ёсць, але ёю ніхто не карыстаецца. Мы вельмі былі рады, калі паслугу трэйд-ін нам дазволілі на заканадаўчым узроўні. Раней была праблема з падаткаабкладаннем. Падатак на дабаўлены кошт дылера трэба было плаціць з усяго кошту выкупленага ў чалавека аўтамабіля: выкупіў за пяць тысяч, дадаў тысячу — падатак з шасці тысяч. Зараз жа гэты падатак трэба плаціць толькі з розніцы паміж закупачнай цаной і цаной продажу.

Уладзіслаў КУЛЕЦКІ.

У ЛАБАВУ НА ВЯЛІКАЙ ХУТКАСЦІ

Сапраўдная трагедыя адбылася каля возера Юбілейнае ў прыгарадзе Гродна. 22-гадовы вадзіцель «Субару» на шалёнай хуткасці рухаючыся з боку вёскі Таруцічы і праезджаючы закругленне дарогі, выехаў на паласу сустрэчнага руху. Там адбылося лабавое сутыкненне з аўтамабілем «Рэно».

Кіроўца «Субару», а таксама пасажыр «Рэно», які ехаў на пярэдням сядзенні, памерлі на месцы. Яшчэ тры чалавекі атрымалі цяжкія траўмы. Дзяўчына, кіроўца «Рэно», яе 10-гадовы пасажыр, а таксама юнак, які ехаў у «Субару», шпіталізаваны. Вінаваты ў аварыі не меў права кіравання і знаходзіўся ў нецвярозым стане. Ён нядаўна вярнуўся з войска і ў той дзень адзначаў сваю дэмабілізацыю. Пасля сутыкнення стрэлка спідометра ў «Субару» застыла на адзнацы «185 кіламетраў у гадзіну».

Алег ДУК, старшы інспектар ДАІ УУС Гродзенскага аблвыканкама.

ГІНУЦЬ П'ЯНЫЯ КУПАЛЬШЧЫКІ

За выхадныя дні ў Магілёўскай вобласці патанулі 3 чалавекі. Усе ахвяры вады — маладыя людзі, у двух выпадках яны былі ў нецвярозым стане.

У Магілёве на рацэ Днепр вадалазы ў панядзелак усё яшчэ працягвалі шукаць цела 30-гадовага мужчыны: яго сяброўка не здолела ўзгадаць, у якім месцы пара адпачывала.

У Горацкім раёне 29-гадовы мужчына патануў за які дзясятка метраў ад берага. Кампанія, з якой ён быў на беразе вадаёма, нават не спрабавала яму дапамагчы: гавораць, што глыбіня там вялікая. Выратавальнікі лічаць, што «п'янае» купанне — гэта цяпер небяспекка № 1.

Ілона ІВАНОВА.

5 августа 2011 года состоится внеочередное общее собрание акционеров ОАО «Белэнергозащита», расположенного по адресу: пер. Бехтерева, 7, г. Минск 220021.

Собрание пройдет по адресу: г. Минск, пер. Бехтерева, 7, актовый зал ОАО «Белэнергозащита».

Повестка дня собрания:

1. Об оказании безвозмездной (спонсорской) помощи. С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Минск, пер. Бехтерева, 7, экономический отдел с 01 по 04 августа 2011 года либо 05 августа 2011 года по месту проведения собрания.

Регистрация участников собрания с 10.00 до 11.00 по месту проведения собрания.

Начало работы собрания – 05 августа 2011 года в 11.00.

Для регистрации при себе иметь следующие документы: акционеру Общества – паспорт, представителю акционера – паспорт и доверенность, заверенную в установленном порядке.

УНП 100098854

ОБЪЯВЛЕНИЕ

О проведении хозяйственным судом Витебской области публичных торгов по продаже имущества ЧПУП «Еременко» (Полоцкий р-н, д. Полота, ул. Первомайская, 1а-1), методом повышения начальной цены

№ лота	Название и описание предметов	Количество, мера, вес	Оценка, бел. руб. (с учетом НДС)
1.	Капитальное строение — тарный склад с двумя пристройками, общ. пл. 873,3 м кв., 1980 г.п., расположенное по адресу: г. Полоцк, ул. Суворова, 74 фундамент — бетонный, стены — кирпичные, перекрытия — железобетонные, кровля — асбестоцементная, полы — дощатые, бетонные. Имеется электричество	1 шт.	205 440 000

Время проведения торгов — 16 августа 2011 года в 10.00, в хозяйственном суде Витебской области, каб. 320.

Первый шаг торгов 5% от первоначальной стоимости объекта.

В соответствии с Хозяйственным процессуальным кодексом Республики Беларусь, лицу, желающему принять участие в торгах, необходимо подать заявку в хозяйственный суд Витебской области, оформить подписку об отсутствии препятствий, предусмотренных законодательством Республики Беларусь, для приобретения имущества, а также внести задаток — не позднее 24 часов до начала проведения торгов денежные средства должны быть зачислены на счет суда.

Заявки принимаются в хозяйственном

суде Витебской области в рабочие дни с 9.00 до 18.00.

Сумма задатка в размере 10% от первоначальной стоимости лота перечисляется на депозитный счет хозяйственного суда Витебской области № 3642903000023 в 201 филиале ОАО СБ «Беларусбанк» г. Витебск, код 259, УНП 300007670.

Сумма предоплаты, внесенная лицом, купившим с торгов имущество, зачисляется в счет покупной цены. Остальным участникам торгов внесенные ими суммы по их заявлению возвращаются в течение пяти рабочих дней после окончания торгов.

Победитель аукциона обязан возместить затраты суда на организацию и проведение аукциона.

По вопросам проведения и участия в торгах следует обращаться в отдел исполнения постановлений хозяйственного суда Витебской области по телефону: тел./факс (80212) 49 13 49, (8 021) 663 53 24 (судебный исполнитель Ткаченко Сергей Владимирович) и на сайт хозяйственного суда Витебской области www.court.by, e-mail: vitsud@tut.by.

Мінскае «Дынама» ў тройцы

На трэцюю прыступку турнірнай табліцы чэмпіянату Беларусі паднялося сталічнае «Дынама» пасля чацвёртай перамогі запар.

У гасцях у напружаным і нервовым матчы мінчане абыгралі гродзенскі «Нёман» — 2:0. Галамі адзначыліся дынамаўскія бразільцы Ледэсма і Леанарда. 24 ліпеня таксама адбылася гульня магілёўскага «Дняпра» з брэсцкім «Дынама», у якой была зафіксавана нічыя — 1:1, яшчэ раней згулялі «Нафтан» і «Тарпеда-БелАЗ» — 0:2 і «Гомель» — «Віцебск» — 2:2. 29 чэрвеня, нагадаем, адбыўся матч лідараў чэмпіянату — БАТЭ і «Шахцёра», які таксама не выявіў пераможцу — 2:2. Турнірнае становішча каманд пасля 18 тураў: БАТЭ — 41 ачко, «Шахцёр» — 33, «Дынама» (Мінск) — 27, «Нафтан» — 27, «Гомель» — 25, «Тарпеда-БелАЗ» — 24, «Нёман» — 22, «Віцебск» — 21, «Белшына» — 21, «Мінск» — 18, «Днепр» — 14, «Дынама» (Брэст) — 13 (18; 18-31).

Пятнаццаціразовы Уругвай

Зборная Уругвая выйграла Кубак Амерыкі. У фінале ўругвайцы дзякуючы голу Луіса Суарэса і дублю Дыега Фарлана абыгралі каманду Парагвая.

Дзякуючы гэтаму поспеху Уругвай у 15-ы раз заваяваў Кубак Амерыкі (у апошні раз гэта было ў 1995 годзе). Дарэчы, Фарлан (на фота) стаў трэцім уладальнікам трафея ў сямі. Раней Кубак выйграваў яго дзед па матчынай лініі Хуан Карлас Караса, які кіраваў уругвайскай зборнай на пераможных турнірах 1959 і 1967 гадоў. Бацька Фарлана — Пабла — выйграў Кубак Амерыкі ў якасці гульца зборнай Уругвая ўзрору 1967 года.

«Тур дэ Франс» пакарылася аўстралійцу

Белагоншчык Кадэль Эванс стаў першым аўстралійцам, які атрымаў перамогу ў традыцыйнай шматдзённай велагонцы «Тур дэ Франс».

Ключавым днём Эванса стаў поспех на перадапошнім этапе, па выніках якога ён захапіў жоўтую майку лідара, аперэдрэзіўшы на 1 хвіліну 34 секунды люксембуржца Андзі Шлека. Іспанец Альберта Кантандор, які выйграваў «Тур дэ Франс» у папярэднія два гады, фінішыраваў у цяперашняй велашматдзёнцы п'ятым.

Уважаемые акционеры ОАО «МинскСортСемОвош»!

9 августа 2011 года состоится внеочередное общее собрание акционеров ОАО «МинскСортСемОвош»

Повестка дня собрания:

1. О продаже открытым акционерным обществом «МинскСортСемОвош» акций открытого акционерного общества «МинскСортСемОвош», находящихся на балансе Общества, инвестору на условиях, предусмотренных бизнес-планом развития Общества на 2011 год.
 Докладчик – председатель наблюдательного совета ОАО «МинскСортСемОвош» Афанасьев А.Г.
 Место проведения собрания: г. Минск, ул. Минина, 21, корп.1 (актовый зал).
 Начало собрания: 09 часов 00 мин.
 Время регистрации участников – в день проведения собрания с 8 часов 30 мин. до 8 часов 55 мин. по месту проведения собрания.
 Регистрация акционеров проводится по паспорту, а представителей акционеров – по паспорту и доверенности.
 Наблюдательный совет ОАО «МинскСортСемОвош».

УНП 600052664

СУДЗІМАСЦЬ, А ТЫМ БОЛЬШ «ЛІПАВАЯ», АД ВОІНСКАЙ СЛУЖБЫ НЕ ВЫЗВАЛЯЕ

КАБ ухіліцца ад службы ў арміі, некаторыя прызыўнікі свядома намагаюцца атрымаць судзімасць. Міністэрства ўнутраных спраў нагадвае, што прыцягненне да крымінальнай адказнасці цягне за сабой пэўныя праблемы з працаўладкаваннем, выездам за мяжу, атрыманнем крэдыту ў банку і г.д., але ад службы ў арміі не вызваляе.

Як паведамляюць ва ўпраўленні інфармацыі і грамадскіх сувязяў МУС Беларусі, самым папулярным артыкулам у такога кшталту прызыўнікоў з'яўляецца 435-ы Крымінальнага кодэкса — ухіленне ад мерапрыемстваў прызыву на воінскую службу. Артыкул прадугледжвае пакаранне ад штрафу да абмежавання волі. Сёлета за

6 месяцаў да крымінальнай адказнасці па ім прыцягнута каля 300 чалавек (кожны трэці выпадак прыпадае на сталіцу). Так, у дачыненні да жыхара Маскоўскага раёна Мінска, які адбыў у 2009 годзе пакаранне ў выглядзе 4 месяцаў арышту за ўхіленне ад прызыву, нядаўна зноў была заведзена крымінальная справа па вышэйназваным артыкуле.

Чацвёрта прызыўнікоў сёлета прынеслі ў ваенкамат падрабленыя даведкі, якія даюць права адтэрміноўкі — аб паступленні ў ВНУ, наяўнасці жонкі і дзіцяці або захворвання. Пры правярцы прадстаўленая інфармацыя не пацвердзілася. У дачыненні да аферыстаў заведзены крымінальныя справы. Калі віна іх будзе даказана, пакаранне можа склаасці да пяці гадоў пазбаўлення волі.

Аднак некаторыя спрабуюць ухіліцца ад гэтай «школы жыцця». Некаторыя памылкова думаюць, што наяўнасць судзімасці вызваляе ад абавязку праходжання тэрміновай воінскай службы. Сапраўды, згодна з заканадаўствам, пад прызыў не падпадаюць грамадзяне, якія абдылі пакаранне ў выглядзе пазбаўлення або абмежавання волі, арышту, грамадскіх або папраўчых работ. Аднак у кожнай судзімасці ёсць свае тэрміны даўніны. Так, за наўмыснае злачынства, якое не ўяўляе вялікай грамадскай небяспекі, судзімасць пагашаецца на працягу аднаго года пасля адбывання пакарання, а за наўмыснае менш цяжкае злачынства — на працягу двух гадоў. Таму ўсе шанцы апынуцца ў арміі захоўваюцца.

Святлана БАРЫСЕНКА.

Роўныя правы

У САМАЛЁТ — НА КОЛАХ

Супрацоўнікі Нацыянальнага аэрапорта навучыліся суправаджаць інвалідаў-калясачнікаў.

У гэтым ім дапамаглі прадстаўнікі грамадскіх арганізацый і аб'яднанняў, якія апякуюцца правамі інвалідаў. Рэспубліканская асацыяцыя інвалідаў-калясачнікаў распрацавала метадыку па навучанні спецыялістаў для суправаджэння людзей з інваліднасцю. У аснове яе быў накладзены міжнародны досвед, ёсць спецыялісты, якія гатовы праводзіць навучанне на ўсіх відах транспарту. Нацыянальны аэрапорт «Мінск-2», які імкнецца працаваць згодна з сусветнымі нормамаі, праводзіў навучанне свайго персаналу, як суправаджаць інвалідаў-калясачнікаў у аэрапорце да і пасля палёту.

«Такія трэнінгі дапамогуць зразумець, наколькі важна не толькі забяспечыць доступ інваліда-калясачніка ў самалёт, але і як зрабіць гэта так, каб было максімальна камфортна самому інваліду і той асобе, што яго суправаджае, — адзначыў каардынатар Офіса па правах людзей з інваліднасцю Сяргей Драздоўскі. — Трэба зразумець, што ў інваліда-калясачніка ёсць права карыстацца любым грамадскім транспартам, як і ў астатніх. Вельмі важна, каб ініцыятыву падхапілі іншыя арганізацыі».

Ларыса ЦІМОШЫК.

Прызыўнікоў сустракалі з музыкай.

УСЯГО на тэрміновую ваенную службу плануецца напярэць каля трых тысяч навабранцаў — яны папоўняць рады ўнутраных войскаў МУС, падраздзяленняў дзяржаўнай бяспекі і памежнай службы, а таксама асобныя падраздзяленні Узброеных Сіл.

Больш за трыста прызыўнікоў прыбыло для праходжання службы ў ваенную часць 3214. Пакуль хлопцаў рыхтуюць да службы — стрыгуць, падбіраюць форму, знаёмяць з тэрыторыяй воінскай часці. Яшчэ некалькі дзён — і пачнуцца звычайныя будні.

На працягу месяца прызыўнікоў будуць рыхтаваць да самага адказнага моманту ў жыцці кожнага мужчыны — прыняцця прысягі. Цырымонія пройдзе ў сярэдзіне жніўня.

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

«РАЗ-ДВА, ЛЕВАЙ!»

У краіне завяршаецца адпраўка прызыўнікоў у воінскія часці

Прызыўнік са Стоўбцаў Міхаіл БАУДЗЕЙ.

АЛКАГАЛІЗАЦЫЯ ПРАЦЯГВАЕЦЦА. ЯК СПЫНІЦЬ ПРАЦЭС?

Дыскусійная трыбуна

10,9 літра чыстага алкаголю на кожнага беларуса ў год — гэта афіцыйныя лічбы. І, перакананы, гэтыя звесткі не поўныя, таму што існуе шэры абарот алкаголю (напрыклад, саматужнае самагонаварэнне).

Але задумайцеся: нават тыя ж 10,9 літра на кожнага беларуса, з улікам жанчын, немаўлят, старых — гэта амаль 55 пляшак гарэлкі ў год на кожнага!

Сусветная арганізацыя аховы здароўя падлічыла, што калі спажыванне спірту перавышае восем літраў на душу насельніцтва, то працэс вымірання нацыі запушчаны.

Не звярнуць увагу на тое, што ў 2011 годзе беларусы сталі больш спажываць, немагчыма.

Па-першае, гэта кідаецца ў вочы візуальна. Ля майго дома кругласутачна блукаюць беспрацоўныя п'яніцы. Покатам ляжаць на асфальце, у пад'ездах, на лавачках, рыюцца ў смеццевых кантэйнерах...

Ледзь не каля кожнай лавачкі перад пад'ездамі кучкуюцца кампаніі алкаголікаў, крычаць. Днямі суседка выходзіла з пад'езда, і на яе раптоўна вылілі вядро вады. Жыльцы, відаць, цэпілі ў п'яніц-крыкуноў, а трапілі ў суседку.

У віна-гарэлчаным адзеле найбліжэйшай ад мяне крамы заўсёды стабільная чарга. Тут ужо мае суб'ектыўныя назіранні пацвярджаюцца статыстыкай.

— А што ты хочаш, цэны растуць, а кошт на гарэлку, можна сказаць, стабільны, — распавядае мне прадавачка і пацвярджае свае словы афіцыйнымі паперамі з крамы. — Апошні раз гарэлка даражэла 28 мая, на 950 рублёў. Каштавала 8970, а стала 9920. Зараз

гэта, лічы, задарма. — Дык у асноўным гарэлку бяруць? — пытаюся. — І гарэлку, і віно, — паказвае мне прадавачка пляшку «чарніла» ёмістасцю 0,7 літра.

Каштуе гэтая вадкасць усяго 5000 рублёў. І «чарніла» (ці пладова-ягоднае віно) займае ледзь не траціну алкагольнага рынку Беларусі.

І сапраўды, параўнальна

невысокія цэны на алкаголь дапамаглі павялічыць аб'ёмы яго продажу. Вось апошняя інфармацыя Нацыянальнага статыстычнага камітэта: у першым паўгоддзі 2011 года гарэлкі прадалі на 10,5% больш, чым летася ў аналагічны перыяд. «Чарніла» — на 5,7% больш.

З таго часу, як у 2011 годзе ў Беларусі здарыўся валютны крызіс, цэны на некаторыя тавары павялічыліся ў разы. Напрыклад, прывазныя з Расіі жэлацінкі падаражэлі з 3000 рублёў да 6000 тысяч. А бутэлька «чарніла» каштуе 5000. Дык чаму б не ўжываць калі алкаголь такі танны?

Па звестках Нацыянальнага статыстычнага камітэта Бела-

русі, нават бульба, наш нацыянальны прадукт, у параўнанні з леташнім першым паўгоддзем падаражэла на 81,9%, крупы — на 82,6%.

Па маім назіраннях, шакаладкі беларускай вытворчасці і тыя падскочылі ў цане ўдвая. А алкаголь, па афіцыйных звестках, у параўнанні з леташнім першым паўгоддзем — толькі на 17,8%.

І натуральна, што п'юць яшчэ больш. Бо гэта спажывецкі закон: ёсць выгадная прапанова — ёсць спажыванне.

Нядаўна інфармацыйныя агенцтвы распаўсюдзілі інфармацыю пра тое, што Сусветная арганізацыя аховы здароўя ўключыла Беларусь у дзясятку самых пітушчых краін свету. Не

ведаю, наколькі такая статыстыка можа быць аб'ектыўнай, але непрыемна. Праўда, тыя ж Расія, Украіна ў гэтым спісе на яшчэ горшых пазіцыях.

Адзначаецца, што беларусы ў асноўным ужываюць гарэлку ды «чарніла», што яшчэ больш пагаршае сітуацыю. Скажам, у той жа Малдове традыцыйна п'юць вінаградныя віны, ад якіх так моцна не співаюцца. А ўжыванне якасных вінаў у невялікай колькасці (скажам, 100-150 мілілітраў у дзень) можа нават прыносіць пэўную карысць. Але статыстыка сцвярджае, што памяркоўныя беларусы далёкія ад памяркоўнага ўжывання алкаголю.

Чаму цана на алкаголь прытрымліваюцца? Ёсць меркаванне, што пітушчы чалавек, у якога хапае і на чарку, і на скварку, пераўтвараецца ў пакладзістага балванчыка-цацку. А калі павысіць цэны на алкаголь, тады той балванчык пойдзе ўсё разбураць, граміць... Не дай Бог, як кажуць.

У сітуацыі, калі лічбы па алкагалізацыі палохаюць, мяне раздражняе наіўная сацыяльная рэклама кшталту: «Гарэлка — гэта зло» ці «Падумай пра сямя»». Атрымліваецца, як гаворыцца, «Міндэраў папярэджвае, Мінгандаль прапануе...».

У СМІ не раз прыводзіліся падлікі аўтарытэтных экспертаў. У Беларусі, дзе жыве каля

9,5 мільёна чалавек, не менш за 500 тысяч хранічных алкаголікаў (гэта не тыя, што стаяць на ўліку, а больш-менш рэальная лічба). Дадайце 130 тысяч ін'екцыйных наркаскажыўцоў. Гэта самыя асцярожныя падлікі...

Практычна ўсе спецыялісты-нарколагі, эксперты, кампетэнтныя чыноўнікі, з якімі мы абмяркоўвалі гэтую статыстыку, падчас прыватных размоў пагаджаюцца са мной, што сітуацыя ахавая і трэба прымаць меры. Напрыклад, прыбраць з абароту алкагольнай прадукцыі «чарніла». Бо зразумела, што гурмані і эстэты такія напой не спажываюць.

Гарэлка ж, лічу, павінна каштаваць у разы даражэй. Скажам, хоць бы адну базавую велічыню (35 тысяч за пляшку). З аднаго боку, і прапанова будзе, і даступнасць радыкальна зменшыцца. Пітушчыя людзі прыойдуць на іншыя віды алкагольнай прадукцыі, больш бяспечныя.

Але афіцыйна выступаць у друку па праблеме мала хто асмеліваецца. Хоць вострая патрэба ў гэтым даўно наспела.

P.S. Калі вы жадаеце выказаць свой пункт гледжання па праблеме алкагалізацыі, пакідайце каментары пад гэтым матэрыялам на сайце zviazda.by ці пішыце лісты на адрас info@zvyazda.minsk.by. Яўген ВАЛОШЫН.

ПЕРШЫ БУЛЬБЯНЫ ФЭСТ: ЦІКАВА І СМАЧНА

У мінулую суботу ў Полацкім раёне (аграгарадок «Кушлікі») адбыўся бульбяны фэст, прысвечаны пачатку збору гэтай культуры. Як сцвярджаюць арганізатары, гэта, магчыма, першы такі фестываль ва ўсёй Беларусі. Паглядзець на свята бульбы і ўбачыць тых, хто яе вырошчвае, выправіўся і карэспандэнт «Звязды».

КАЛІ ДЗЕСЬЦІ БЫЛО, ТО ЎЖО НЕЦІКАВА

Па дарозе ад Полацка да Кушлікоў Дзмітрый ДАЛГОУ, начальнік аддзела ідэалагічнай работы Полацкага раённага выканаўчага камітэта, расказаў аб фестывалі:

— Ініцыяваў фэст Полацкі райвыканкам з мэтай ухваліць другі хлеб беларусаў і тых людзей, дзякуючы якім мы бульбу маем. Чакаем каля трохсот чалавек. Чаму менавіта ў Кушліках? Ды таму, што ААТ «Кушлікі» з'яўляецца вядомым вытворцам бульбы. Па плошчы пасадкі гэтай культуры яно займае другое месца ў Віцебскай вобласці.

Дарэчы, Полацкі райвыканкам ужо не першы раз робіць падобныя свята: былі лазневыя, грыбныя і чарнічныя спаборніцтвы. Адметнасць ва ўсіх мерапрыемствах відавочная: раней такога нідзе не праводзілі. — Мы стараемся рабіць тое, што да нас яшчэ ніхто не рабіў, — кажа Дзмітрый Далгоў. — Калі мы знаходзім звесткі аб тым, што нешта ўжо дзесьці было, нам гэта становіцца не цікава. У прыватнасці, пра бульбяны фестываль мы знайшлі толькі, што Мінская вобласць планавала правесці нешта падобнае. Але часцей за ўсё што такое бульбяны фестываль? Гэта кірмаш, дзе прадаюць бульбу. Тут жа ў людзей будзе магчыма пакаштаваць шмат розных смачных страў з бульбы. І забавляльная праграма таксама будзе ўся завязана на бульбяной тэматыцы.

Доктар адкажа Ёсць пытанні? Тэлефануйце...

На гэтым тыдні дзюжурыць на «гарачай» лініі Міністэрства аховы здароўя (222 70 80) плануець:

26 ліпеня — намеснік галоўнага ўрача Рэспубліканскага цэнтру гігіены і эпідэміялогіі і грамадскага здароўя Нэлі Тадэвушаўна ГІНДЗЮК.

27 ліпеня — намеснік дырэктара РНПЦ «Кардыялогія» па навуковай рабоце Маргарыта Іванаўна БЕЛЬСКАЯ.

28 ліпеня — галоўны ўрач мінскага гарадскога скурна-венералагічнага дыспансэра Алена Уладзіміраўна КАВАЛЕНКА.

29 ліпеня — намеснік дырэктара РНПЦ псіхічнага здароўя Аксана Віктараўна КАЛБАСАВА.

Гэты фестываль збіраюцца зрабіць штогадовым. «Мы імкнёмся надаць кожнаму месцу ў раёне нейкі брэнд, — тлумачыць прадстаўнік райвыканкама. — У Кушліках гэта будзе бульбяны фэст».

А КЛЁЦКІ ПАМЕРАМ З КУЛАК!

Прыехалі мы перад самым пачаткам. Удзельнікі паспелі параскладаць на сталах свае шыкоўныя прысмакі. Моцны пах бульбы — смажанай, варанай, печанай — лунаў у паветры.

На ўваходзе сустрэлі Фёдара ЗАВАЦКАГА, дырэктара ААТ «Кушлікі». Ён трошкі расказаў аб сваёй гаспадарцы:

— Забяспечваем не толькі дзяржаўны заказ, але і прадаём за межы рэспублікі. Гэта Піцер, Масква. І там вельмі ўдзячныя беларусам за нашу бульбу, якая з'яўляецца ў іх на сталах. Мы не тое што хвалімся, але па якасці беларускія гатункі канкуруюць і з польскай, і з галандскай бульбай.

Усе кажуць, што ў Кушліках для бульбы вельмі спрыяльная глеба. Пацвердзіў гэта і Фёдар Фёдаравіч:

— Натуральна, патрэбны не проста землі. Гатункам, якія мы вырошчваем, вельмі падабаюцца нашы суглінкі.

Між іншым, дырэктар працуе тут разам са сваёю жонкай Аленай Завацкай, якая ўзначальвае ідэалагічную службу гаспадаркі. У гэты дзень яна была таксама сярод тых, хто гатаваў стравы з бульбы і пас-

ля частаваў імі ўсіх гледачоў.

Калі я дайшоў да выстаўленых страў, мае вочы не маглі сканцэнтравана на чым-небудзь адным. Тут — клёцкі, там — дранікі. Тут — поліўка, там — бульбяная каўбаса з салам. Тут — калдуны, там — бульбяны пірог. І так можна яшчэ з паўгадзіны пералічваць. Да таго ж сніданак на мяне быў некалькі гадзін таму. Каб не накінуцца на гэты ядомы скарб, я стаў павольна шпацыраваць уздоўж сталаў, фатаграфуючы ўсю гэтую смаката.

Раз-пораз гаспадыні прапанавалі пакаштаваць іх шэдэўры. Некалькі разоў не ўтрымаўся — было вельмі смачна. Асабліва спадабаліся клёцкі з мясам. Разумеецца, быццам бы звычайныя клёцкі, але настолькі смачныя! Акрамя таго, мяне ўразіў іх памер. Я такіх

ніколі не бачыў: яны былі з кулак. Думаю, менавіта такія клёцкі ў эсе «Зямля пад белымі крыламі» Уладзімір Караткевіч называе «клёцкамі з душамі». Мне расказалі, што гэта яшчэ сярэдня, бываюць і большыя. Пачуў я аповед і пра тое, што некаторыя людзі ўмеюць есці такія клёцкі цэлымі, толькі запіваючы малаком. Прызнаюся, што маёй фантазіі не хапае на тое, каб гэта сабе ўявіць.

Тым часам пачаўся канцэрт, дзе глядачам шмат чаго расказвалі аб бульбе. І адкуль яна ў нас з'явілася, і якая бывае, і што з яе прыгатаваць можна.

Вытанчаныя «бульбіны» розных гатункаў нават прадафілявалі перад глядачамі. А Фёдару Завацкаму прысвоілі званне «Бульбя-

Апытанне ў тэму

Я пахадзіў сярод наведвальнікаў фестывалю і параспытваў, што значыць для іх бульба.

Віта Бобрык-Чышкевіч:

— Практычна ўсё. Гэта і добрае жыццё, і значнасць жыцця. І без бульбы, увогуле, і ні туды — і ні сюды. Бульба — цудоўны тавар, добры заробак. Беларус без бульбы — не беларус.

Андрэй Нянашаў:

— Што можа значыць бульба? Ды ўсё! Без бульбы ніводнай стравы немагчыма есці. Ёсць бульба — будзе жыццё!

Марыя Мілюкова:

— Гэта вельмі-вельмі важны прадукт. Я сама гатую шмат страў з бульбы.

Ігар Шлапакоў:

— Найпершая стравя! Нам хлеба не трэба, нам бульбу давайце! (смяецца. — Аўт.)

ны кароль». Зразумела, жартоўнае.

Пасля пачалася дэгустацыя. І малыя і вялікія, і старыя і маладыя — усе з ахвотай і з апетытам імкнуліся пакаштаваць усё. Не ведаю, ці ва ўсіх гэта атрымалася, але няшчасных твараў я не бачыў. Значыць, добра падслкаваліся.

ПА САКРЭЦЕ

Падобныя свята, на думку Дзмітрыя Далгоў, падкрэсліваюць годнасць жыцця ў вёсцы.

— А гэта з'яўляецца адной з мэт Праграмы адраджэння і развіцця вёскі — кажа ён. — Бо Кушлікі — гэта аддаленасць ад горада, гэта мяжа раёна. Тыя людзі, што тут працуюць, наса-мрэч прыкіпелі да гэтай зямлі.

Таму спыняцца Полацкі райвыканкам не збіраецца. Ён і надалей будзе прыдумваць новыя фестывалі і свята. А найбліжэйшы сюрпрыз, хутчэй за ўсё, будзе чакаць нас е верасні на грыбным свяце. Прадстаўнікі райвыканкама па сакрэце казалі, што задумаў і ўжо ёсць.

Уладзіслаў КУЦКІ.

Бардзюковы — пачынальнікі новай традыцыі

ЧАС не стаіць на месцы, і нават такія спрадвечныя абрады, як шлюбны, папаўняюцца новымі звычаямі. У жаніхоў і нявест XXI стагоддзя ўвайшло ў моду запускаяць у неба бялюткіх галубоў ці, напрыклад, вешаць на парэнчы замкі... А вось маладая пара з Сянона вырашыла пачаць сваё сямейнае жыццё з добрага ўчынку.

Максім Бардзюкоў і Марына Радзькова разам вось ужо пяць гадоў. Жывуць у адным горадзе, працуюць на адным прадпрыемстве — у ААТ «Сенненскі льнозавод». Максім — начальнікам мехатрады, Марына — бухгалтарам. На днях маладыя людзі ўрачыста зарэгістравалі шлюб у сенненскім адзеле ЗАГС. Пасля цырымоніі вясельны картэж накіраваўся на праграму ў Сенненскі дзіцячы сацыяльны прытулак, дзе іх з нецярпеннем чакалі малыя.

Незвычайную ініцыятыву маладой пары — правесці ў дзень шлюбу добрачынную акцыю — супрацоўнікі ЗАГСа, Вольга Мялешка і Святлана Высоцкая, успрынялі з ахвотай і паспрыялі яе ажыццяўленню. Яны атрымалі згоду на візіт гасцей у кіраўніцтва прытулку. Тым часам Максім і Марына накупілі для дзетак салодкіх падарункаў, арганізавалі па родных збор дзіцячай літаратуры, лялек, настольных гульні і інш. Усё сабранае цяпер ужо сужэнцы Бардзюковы ўручылі выхаванцам прытулку.

— Сёння мы святкуем нараджэнне нашай маленькай сям'і. У гэты дзень хочацца падзяліцца радасцю. Мы зычым кожнаму з вас знайсці сваю сям'ю, з любячымі бацькамі, утульным побытам, — з такімі словамі жаніх і нявеста звярнуліся да малых.

Выхавальнікі і дзеці таксама не засталіся ўбаку. Маладой сям'і яны пажадалі шчасця і добрабыту, не абышлося і без «Горка!».

Арганізатары сустрэчы ўпэўнены: падобныя акцыі нясуць карысць не толькі дзеткам, але і маладым. Апошнія, убачыўшы дзіцячае гора, магчыма, больш адказна будуць ставіцца да будавання адносін ва ўласнай сям'і. А значыцца, паменшыцца сумная статыстыка разводаў і сацыяльнага сіроцтва.

А Максім і Марына спадзяюцца, што іх жэст добрай волі перарасце ў новую вясельную традыцыю на Сенненшчыне.

Вольга БАНДАРЭВІЧ. Фота аўтара.

СУПАКАЕННЕ ДУШ

У Мсціславе адбылася жалобная цырымонія — перапахаванне рэшткаў 185-ці савецкіх ваеннапалонных.

Яны былі знойдзены месяц таму: калі Мсціслаўскага маслазавода пракадалі каналізацыю, і ў адным месцы пасыпалася зямля, а з ёй — чарапы. Расследванне ваеннага камісарыята паказала, што гэта рэшткі савецкіх воінаў, якія трапілі ў палон у 1941 годзе. Паводле заключэння экспертызы, гэта былі мужчыны ўзростам ад 20 да 40 гадоў. Іх расстралялі ў першыя месяцы вайны. На месцы знайшлі гільзы ад нямецкага карабіна.

Перапахавалі рэшткі ў сямі трунах паводле праваслаўнага абраду. Цяпер воіны спачываюць у брацкай магіле, што ў цэнтры Мсціслава. Гэта перазахаванне — адно з самых вялікіх у Магілёўскай вобласці і, увогуле, у краіне.

Цяпер трэба імкнуцца ўстанавіць імёны чырвонаармейцаў — ваенны камісарыят накіраваў ліст у Германію з просьбай у садзейнічанні.

Ілона ІВАНОВА.

У БУРШТЫНАВЫ КРАЙ — ЗА ГАДЗІНУ

3 панядзелка Нацыянальная авіякампанія «Белавія» адкрывае новую авіялінію Гомель—Калінінград. Цяпер шлях паміж гэтымі гарадамі можна пераадолець за 1 гадзіну 20 хвілін. Рэйсы будуць выконвацца кожны панядзелак самалётам CRJ-100/200, які дазваляе перавозіць адначасова да 50 пасажыраў. Мінімальны кошт авіябілета складае €60 у адзін бок.

Для палёту няма неабходнасці ў атрыманні транзітнай шэнгенскай візы, што значна спрашчае працэдуру афармлення праязных дакументаў і скарачае выдаткі на вандраванне паміж Рэспублікай Беларусь і Калінінградскай вобласцю Расійскай Федэрацыі. Гомель стаў чацвёртым пасля Мінска, Брэста і Гродна горадам Беларусі, які мае рэгулярныя паветраныя зносіны з Калінінградам.

Ірына АСТАШКЕВІЧ.

Кантрабанда пад матрацам

Пры мытным афармленні пасажырскага цягніка «Прага—Масква» ў Брэсце мытнікамі і памежнікамі была выяўлена буйная партыя прадметаў, якія маюць мастацкую і культурную каштоўнасць.

Як паведаміла прэс-служба ДТК Беларусі, адзін супрацоўнік мытні звярнуў увагу на тое, што ніжняя паліца ў адным купэ не зачынена поўнасцю. Прыпаднёўшы матрац, мытнік убачыў, што там схаваны медалі, біноклі, кінжалы, корцікі, шаблі з нацыскай сімволікай...

Пасажыры вагона, які і праваднік, ад гэтых прадметаў адмовіліся. Кантрабанда пацягнула прыкладна на 200 млн рублёў.

Сымон СВІСТУНОВІЧ.

«Гарачая» лінія ўпраўлення аховы здароўя Мінаблвыканкама (017) 220 20 25

26 ліпеня — загадчык неўралагічнага аддзялення № 1 Мінскай абласной дзіцячай клінічнай бальніцы Віктар Іванавіч БЕЛАБОСАУ.

27 ліпеня — намеснік галоўнага ўрача Мінскай цэнтральнай раённай бальніцы Наталля Пятроўна КУХАРСКАЯ.

28 ліпеня — загадчык клінічнай лабараторыі Мінскага абласнога скурна-венералагічнага дыспансэра Святлана Міхайлаўна АНІСКЕВІЧ.

29 ліпеня — загадчык лячэбнага стаматалагічнага аддзялення Мінскай абласной стаматалагічнай паліклінікі Людміла Ананьеўна КОБРЫНА.

У прыёмную камісію — on-line

Вы сярод тых, хто сёлета збіраецца скарыць Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт? Вы ўважліва сочыце за інфармацыяй з прыёмнай камісіі? Цяпер гэта рабіць стане значна прасцей. Абітурыенты Белдзяржуніверсітэта змогуць атрымліваць інфармацыю з прыёмнай камісіі ў рэжыме on-line.

Ва ўніверсітэцкім дворыку і галоўным корпусе БДУ працуе свабодная бесправодная сетка bsu-abituriient. На гэтай тэрыторыі можна падключыцца да сеткі і бясплатна атрымліваць самыя апошнія звесткі аб ходзе прыёмнай кампаніі. Таму варта прыхапіць з сабой смартфон, планшэт, ноўтбукі.

Між іншым, у новым навучальным годзе паслугамі бесправоднай сеткі па доступе ў сетку БДУ і інтэрнэт бясплатна змогуць карыстацца ўсе студэнты Белдзяржуніверсітэта.

Алена ДЗЯДЗЮЛЯ.

ГЭТА дзядзя Міша. І вы дакладна ведаеце яго. Памятаеце перадачу «Мультыклуб» з Пацам-Вацам, любімцам усіх беларускіх дзетак? Калі памятаеце, то не можаце не ўгадаць добрага барадатага дзядзечку, які вёў касмічныя размовы пра анімацыю на пару з іншапланецянінам з Альфа Мега Цэнтаўра. А памятаеце Дракошу з рэкламы ёгурту ці Геларда з рэкламы чыпсаў «Чытас»? Іх таксама зрабіў беларускі рэжысёр-аніматар Міхаіл Тумеля. А яшчэ ён дапамагаў свайму сябру рэжысёру-аніматару Аляксандру Пятрову (які ў 2000 годзе атрымаў «Оскар» за мультфільм «Стары і мора») рабіць таксама нашумелы мультфільм «Маё каханне».

Дзядзя Міша зрабіў мноства цікавых мультфільмаў («Марафон», «Рыса», «Аповесць мінулых гадоў», «Мячык», «Непахісны Чэн» і інш.) і працаваў у многіх краінах свету, ад Расіі да Паўднёвай Карэі і Японіі. Цікава, што беларусы, разам з Міхаілам Браніслававічам, спрычыніліся да стварэння японскага Чабурашкі — рэмейка вядомага савецкага мультфільма, які зрабіў японскі рэжысёр Макота Накамура ў 2010 годзе.

Доўгі час Міхаіл Тумеля супрацоўнічаў з рознымі студыямі свету — расійскімі, амерыканскімі, венгерскімі, карэйскімі. Шчыльна сябрае ён са славамі маскоўскай студыі «Пілот». Лёс склаўся так, што апошнія гады ён звязаны з мультыплікацыйнай студыяй «Беларусьфільм» і актыўна распаўсювае нацыянальную тэматыку ў анімацыі. На слыху яго мультфільмы «Выцінанка-выразанка», дзе вельмі арыгінальна для камп'ютарнай анімацыі скарыстаны тэхніка беларускай выцінанкі з дапамогай вядомага майстра Вячаслава Дубінікі; альбо мультфільм «Беларускія прымаўкі» — вясёлыя дасціпныя сюжэты на вядомыя народныя прымаўкі. Мультыплікатар Міхаіл Тумеля распавёў «Звяздзе» пра свае далейшыя планы-мары, пра затылкі век беларускай анімацыі, мінулае ў «стылі Пацы-Вацы» і сучаснасць у «стылі артэль».

ІНШАЕ ПЛЕМЯ

Міхаіл Тумеля вось ужо некалькі гадоў выкладае мультыплікацыю ў Акадэміі мастацтваў. Працаваць з маладымі, па словах майстра, складана. Яны — зусім іншае племя.

— Ім не хапае ўсёадліскасці, а ў анімацыі нічога хутка не робіцца, — разважае Міхаіл Браніслававіч, — Працы нібыта не даведзены да адпаведнага мастацкага ўзроўню: дзе драматургія не хапае, дзе тэхналогія. На мой погляд, у анімацыю павінен быць крыху іншы шлях. Пачынаць кар'еру аніматара, вучачыся ў адпаведным ВНУ адрозна пасля школы, не надта добра, ранавата. Не хапае досведу, назіранняў за людзьмі, светам, жывёламі. Гэты скарб трэба назапашваць. Я не таму гэта кажу, што я такі стары дзед, маўляў, маладыя — няздольныя. Яны здольныя. Але па-іншаму. Маё пакаленне пачынала інакш. Мы прыходзілі на студыю і рабілі «чорную» працу, тэхнічную. Я на «заліўцы» шмат працаваў, рабіў «мультыплікат». Мы ўважліва назіралі за працай старэйшых калег, і толькі потым самі браліся за рэжысуру. А тут табе адрозна даручаюць пастапоўку фільма: рабі, ты ж мас-

так! Магчыма, гэта вялікі цяжар, свабода, якая звязвае рукі...

Я з самага дзяцінства цікавіўся мультфільмамі. Гэта было самае захапляльнае. Глядзеў усё, чытаў «Савецкі экран», выразаў адусюль малюнкi з мультгероямі, сам іх маляваў і капіяваў. Быў адным з тых нешматлікіх гледачоў, якія цікавяцца нават цітрамі. Яшчэ ў школе ведаў прозвішчы, да тычныя анімацыі. У майш маці былі знаёмыя на «Беларусьфільме», яна распавяла ім, што я малюю, цікаўлюся мультфільмамі. І яшчэ ў школе, у 15 гадоў, я пачаў прыходзіць на студыю, нейкія практыкаванні рабіць. У той час там працавалі добрыя майстры. Студыя была маладая. Толькі ў 1973 годзе на кінастудыі «Беларусьфільм» адмысловым загадам быў занесены цэх мультыплікацыі. А я прыйшоў на студыю недзе ў 1978 годзе. У мяне былі выдатныя прыклады: Алег Белавусаў, Юрый Бутырын — славуць анімацыйныя майстры. Мультфільм пра Вялікага Нехачуху і «Трая! Здравствуйте!» — вядомыя шэдэўры Бутырына. Ён зрабіў і адзін з першых славуць беларускіх мультфільмаў — «Светлячок і расінка». Пасля школы, па парадзе Алены Пяткевіч, я вырашыў паступаць на архітэктурны факультэт у цяперашняму БНТУ. А пасля вучобы атрымаў размеркаванне на кінастудыю, дзякуючы Белавусаву і лісту з Дзяржкіно БССР.

Усіх гэта вельмі здзіўляла. Як гэта так: архітэктар — і на кінастудыю мультфільмы рабіць! Гэта такі адмысловы почырк «Беларусьфільма» — тут усе робяць усё. Калі ў рэжысёра няма працы, ён садзіцца на «заліўку» ці робіць мультыплікат. Мне пашанцавала, я толькі вярнуўся на студыю, трохі парабіў на «заліўцы» ў Кузьмы Крэсніцкага, і Алена Пяткевіч запрасіла мяне ў групу на карціну «Ляфэртаўская макаўніца». Гэта была вельмі рэдкая калі падам дакументы. Я тады ажаніўся. Жонка ў мяне, дарэчы, аніматар-лялечнік. Было незразумела, як быць, бо дзіця павінна было вольна нарадзіцца. Як паехаць і пакінуць? Але жонка адпусціла, сказала: «Адзін! Документы я падаў. Але іх вярнулі. Я яшчэ не адпрацаваў тры гады па размеркаванні. Але ж мастацкі кіраўнік студыі Белавусаў знайшоў выйсце —

напісаў ліст, што я ім не патрэбны «штаны праседжваць», хай бяруць мяне вучыцца. Так я паступіў на «залаты курс».

ЗАЛАТЫ ВЕК БЕЛАРУСКОЙ АНИМАЦИИ

У 1986 годзе Міхаіл Тумеля паступіў на Вышэйшыя рэжысёрскія курсы ў Маскву. «Залаты» іх курс назвалі па дзвюх прычынах. Першая — у іх быў проста «зорны» выкладчыцкі склад: Хітрук, Нарштэйн, Назараў, Бардзін, Угараў, Хржановікі, безліч майстр-класаў ад іншых мэтраў. Бываў у іх, напрыклад, кінарэжысёр Аляксей Герман, філосаф Мераб Мамардашвілі, культуролаг Паола Волкава. Другая — самі навучэнцы аказаліся не менш «зорнымі». Большасць з іх — вядомыя рэжысёры-аніматары. І ўсе прыйшлі на курсы ўжо маючы нейкую вышэйшую адукацыю. У групе было 5 архітэктараў, 1 астрафізік (Іван Максімаў — славуць расійскі аніматар). не менш славуць мастакі з УДІКа (ВГІКа) рэжысёры Аляксандр Пятроў і Міхаіл Алдашын. Мультыплікацыйныя вучыліся тады аж трэі беларусы. А сярод сяброў па інтэрнаце быў вядомы сёння расійскі кінарэжысёр Аляксей Балабану.

— Я быў, напэўна, самы малады з усіх. 23 гады, адразу пасля інстытута, — узгадвае Міхаіл Тумеля, — Думаў, мы прыйдзем, і майстры будуць нам распавядаць, як рабіць мультфільмы. Мы прыйшлі, а Хітрук у нас і пытаецца: ну, у каго якія ідэі?! Нарштэйн прысвяціў тады вельмі шмат часу выкладанню. Юры Барысав не ўкладваўся ў тэрміны з «Шынялём» і вымушана знаходзіўся ў прастоі — на яго мультстанку прыйшла чарга працаваць іншаму рэжысёру...

Потым пачалося самастойнае жыццё. Але на «Беларусьфільм» Міхаіл Тумеля не вярнуўся. Гэта быў 1989 год, самы росквіт «перабудовы», якая змяніла сітуацыю з анімацыяй у Беларусі. Частка аніматараў на чале з настаўнікам Тумелі Алегам Белавусавым вышлі з «Беларусьфільма» ў вольнае плаванне.

— Тады пры НВА «Цэнтр» утварылася анімацыйная студыя, якая ўвесь час мяняла назву, і ўсе яе так проста і называлі «Цэнтр». Белавусаў апынуўся там і мяне туды завабіў. У «Цэнтры» я зрабіў свае асноўныя карціны. Потым Белавусаў звёў частку аніматараў на студыю «АВС». Уяўляеце, быў час (1990-ыя гг.), калі ў Мінску было тры анімацыйныя студыі! У «Цэнтры» мы зрабілі два поўнаметражныя фільмы: «Сын чалавечы» Таццяны Жыткоўскай і «Чароўная жалейка» на заказ Паўночнай Асетыі. «Беларусьфільм» тады гэтага не здолелі: большасць з тых, хто мог працаваць з анімацыйнымі лялькамі, супрацоўнічалі з іншымі студыямі. На «Чароўнай жалейцы» мне давлялося стаць рэжысёрам-лялечнікам. На «АВС» Алег Белавусаў таксама зрабіў малаваныя поўны метр — «Дэкамерон» Бакача, 7 частак. Быў сапраўды час росквіту беларускай анімацыі. І гэта, на

МІХАІЛ ТУМЕЛЯ з Альфа Мега Цэнтаўра

альбо Дзядзя Міша назаўжды!

жаль, маладаследаваны перыяд. Мультфільмы гэтыя нельга нідзе паглядзець, як і шмат ранейшых фільмаў студыі «Беларусьфільм». Толькі апошнія 6-7 гадоў студыя робіць мультфільмы ў «лічбе». Увесь астатні анімацыйны архіў (больш за 100 фільмаў!) захоўваецца на плёнцы, якая патрабуе «алічбоўкі» і чысткі відарыса...

МУЛЬТФІЛЬМЫ ЗАМЕСТ РЕКЛАМЫ

— Тое, што сёння адбываецца ў беларускай анімацыі, я назваў бы кансервацыяй. Наша анімацыя развіваецца ў межах дзяржаўнага заказу. Нельга сказаць, што гэта дрэнна. Паездзіўшы па краінах СНД, я пераканаўся, што ў розных анімацыях рознае становішча. У Арменіі прыватныя студыі ёсць (у нашчадкаў вядомага Роберта Саакянца), але яны мусяць рабіць нейкія камерцыйныя заказы, якія з мастацкага пункту гледжання не надта цікавыя. На Украіне зараз такі перыяд, што дзяржава не цікавіцца анімацыяй. Прыватныя студыі неак выжываюць, але некаторым аніматарам давлялося пайсці ў відэамантаж і г. д. У Расіі складана: і так, і гэтак. У Казахстане дзяржава дае грошы, але да гэтага 10 гадоў нічога ў (і для) анімацыі не рабілася. Таму зараз у іх шыкоўная тэхніка, усе магчымасці, але не хапае мастакоў і спецыялістаў, страчана пераемнасць. У нас гэтая пераемнасць не перарывалася (за выключэннем ляльчар анімацыі). Але сёння беларуская анімацыя нагадвае творчую арцелю. І крыху «Саюзмультфільм» канца 1980-х гг., — дзяржава дае грошы, але не дыктуе, у якім стылі рабіць мультфільмы. Кожны шукае сваю форму. Я не прыгадваю, каб у савецкі час было столькі ўвагі беларускай тэме ў анімацыі. Колькі я працаваў, да 2006-га ў мяне не было ніводнага беларускага фільма.

Зараз праблема з усімі кароткімі фільмамі. Іх робіцца шмат, іх робяць розныя людзі. Але потым іх няма дзе паказаць. Тэлебачанне сёння амаль перастала цікавіцца кароткімі мультфільмамі. Мае калегі з Расіі ў роспаце. Тую ж «Гару самацвэтаў» паказваюць па ТБ ці зарана, ці запозна. Тэлебачанню прасцей купіць нейкі стары пакет аўстраляіскіх ці амерыканскіх мультфільмаў, пераагучаны расійскімі прадзюсарамі. Фармальна гэта ўсё анімацыя...

Калі рэжысёр падаваў заяўку на першы выпуск «Беларускіх прымавак», меркавалася, што яны трапяць у ратацыю айчынных тэлеканалаў. Будуць чаргавацца з рэкламай. Паміж рэкламай пральнага парашку і найлепшага піва ў свеце — глыток эстэтыкі — сакавітая беларуская прымаўка, кіштальту «Сарока калу, а кол усёму сялу!» ў выкананні Міхаіла Тумелі. Шыкоўная задума — мультфільмы замест рэкламы! Пакуль, на жаль, няспраўджаная.

ДАБРАЧЫННАСЦЬ ПА-ТУМЕЛЕЎСКУ

— Для сябе гэтую праблему я вырашаю проста. Фільмамі я

Міхаіл ТУМЕЛЯ і яго творчасць.

не гандлюю, але як аўтар магу запісаць дыск і падаваць. Такім чынам я распаўсюджваю тое, што зрабіў. Але я не магу кожнаму дзіцяці падарыць свае фільмы. Гэта атрымліваецца толькі блізкія і сябры. Мая сястра працуе выхавальцай ў дзіцячым садку ў беларускамоўнай групе. Я ёй запісаў «Аповесць мінулых гадоў» пра гербы беларускіх гарадоў. Дык у яе ўсе дзеці ведаюць геаграфію Беларусі па гэтых гербах, знакі ім прасцей запамінаць. Бацькі ў яе пытаюцца: а дзе можна купіць дыск з такімі мультфільмамі? А нідзе...

— Калі я рабіў асецінскае кіно, здарылася трагедыя ў Беслане. У мяне там шмат сяброў. І мы разам з Лёшам Гуськовым, прадзюсарам фільма, купілі 200 відэакасет на свае грошы, запісаў фільм «Чароўная жалейка» і праз знаёмых перадалі туды. А яны там раздалі школьнікам, усім, каму маглі...

ХТО БЫЎ ПАЦАМ-ВАЦАМ?

— Згодна з легендай, Пацу-Вацу зрабіў майстар лялек з мінскага лялечнага тэатра, якога звалі Пётр Вацлававіч. І таму П. В. — Паца-Ваца. Мне адрозна так не спадабалася гэтае імя, нейкая бязглуздыца! Усіх яно весяліла. А дзеці як яго перайначвалі: Пакса-Вакса, Паццо-Ваццо... У нас былі мяхі лістоў ад дзяцей. У мяне ўся сям'я сядзела ды сартавала іх.

У 1994 годзе мы зрабілі першую перадачу пра Дыснея. На той час гэта было трохі лягчэй, чым калі мы завяршалі перадачу. Было больш свабоды. Не трэба было за два месяцы сцэнарый падаваць на зацвярджэнне. Можна было імправізаваць. «Мультыклуб» быў добрай рамкай для мультфільмаў. У нашых перадачах можна было пабачыць усе новыя мультфільмы маіх калег. Гэта была добрая школа, трэнінг, трэба было хутка рабіць цікавыя рэчы. Не паспееш да шасці раніцы — не трапіш у эфір. Як спорт.

Не ўсе ведаюць, што Пацам-Вацам быў Аляксандр Купрыянаў. Сядзеў пад сталом і агучваў ляльку з Альфа

«АРТ-ЖЫЖАЛЬ» НА БЕЛАРУСКАЙ ГЛІНЕ

У Кіраўскім раёне адкрыўся традыцыйны міжнародны пленэр па кераміцы «Арт-Жыжаль». На працягу некалькіх тыдняў 23 мастакі з дзесяці краін будуць ствараць арыгінальныя керамічныя творы.

Удзельнікі «Арт-Жыжалья» лічаць пленэр не столькі працай, колькі творчым адпачынкам. Сэлета ўпершыню прыехалі госці з Казахстана і Турцыі. Адна з тэм пленэру — «Чалавек і прырода». Турка Кемалія Цызгелія якраз зацікавіла, натхніла на творчасць лісце дуба. Гэтае магутнае дрэва ён убачыў тут, у Беларусі, і цяпер прадстаўнік Турцыі спрабуе перадаць гэтую ні з чым не параўнальную прыгажосць у сваіх творах. Сэлета пленэр, як і ўся краіна, пераходзіць на айчынныя матэрыялы: раней «Арт-Жыжаль» працаваў на расійскай гліне, а цяпер трэба прыстасавання да беларускай. «Будзем імкнуцца яе раскусіць і хутка адчуць», — паабяцаў кіраўнік пленэру, бабруйскі мастак Валерый Калтыгін.

Ілона ІВАНОВА.

У суд Лідскага раёна паступіла заява аб аб'яўленні памерлым Смаляка Генадзя Станіслававіча, 23 лютага 1959 года нараджэння, ураджэнца в. Тарнова Лідскага раёна Гродзенскай вобл., жыхара г. Ліды, вул. Машэрава, 21-2, зарэгістраваны: Лідскі раён, в. Парчаны, 7. Просім грамадзян і юрыдычных асоб, якія маюць звесткі пра Смаляка Генадзя Станіслававіча, паведаміць суду Лідскага раёна на працягу двух месяцаў з моманту публікацыі па тэл.: 80154528677, 80154524441.

Груша — дрэва са смачнымі, сакавітымі пладамі, якія, калі прыгледзецца, нагадваюць жаночую фігуру. Можна, менавіта таму гэтае дрэва ў свядомасці славян стала сімвалам страсці, зямным вобразам першай жанчыны, якую выгналі з раю.

- Паўднёвыя славяне ўшаноўвалі грушу як свяшчэннае дрэва, а паданні сведчылі, што людзі маліліся не ў царкве, а пад галінамі старой грушы.
- У міфалогіі ўсходніх славян груша, як вярба і арэх, была звязана з «тым» светам, нячыстай сілай. Па ўяўленнях нашых продкаў, менавіта ў дупле старой грушы жыў чорт. Народны выраз «закахаўся, як чорт, у старую грушу» — яскравы доказ таму.
- Невыпадкова на русальным тыдні русалку «заганялі» на грушу, а потым вешалі на дрэва вянкi.
- У той жа час «залатым» правілам для гаспадара было абавязкова пасадзіць ў сваім садзе грушу, а то і не адну.
- Нашы продкі менавіта грушу надзялялі жыватворнай энергіяй: кветкі, лісце,

ГРУША

- плады і галінкі выкарыстоўваліся народнымі лекарамі, каб надаць чалавеку ці жывёле жыццёвыя сілы.
- Даволі часта грушу, яе плады, выкарыстоўвалі ў магічных дзеяннях, скіраваных на нараджэнне дзіцяці. Так, каб зацяжарыць, жанчыне раілі з'есці грушу, якая больш часу за астатнія правісела на дрэве. Для ўмацавання сіл грушавы напой давалі піць парадзісе.
- Пры першым рытуальным купанні, каб жыццё дзіцяці было салодкім, галінкі ці лісце грушы клалі ў ваду.
- Калі дзіця аднімалі ад грудзей, яго неслі пад грушу і на некаторы час пакідалі там. На Палессі пра народжанае дзіця казалі: «упаў з грушы» ці «баба з грушы прынесла».
- Грушу выкарыстоўвалі, каб вадавацца пра свой лёс: дзяўчаты, калі варажылі аб вяселлі, надзявалі на грушу пярэценкі

і ўпрыгожаныя рознакаляровымі стужкамі вянкi.

- На Палессі нявеста, якая ехала на вянчанне, павінна была на кожным скрыжаванні дарог раскідваць сусаныя грушы.
- Груша таксама, як і яблына, была надзелена сакральнасцю: ссекчы грушу лічылася вялікім грахам.
- Лічылася, што жанчыне нельга ўзбірацца на пладаносныя дрэвы, грушу ці яблыню, інакш яны не будуць прыносіць плады.
- Калі плады на маладым дрэўцы паспелі, сталыя людзі раілі першую грушу ці яблык аддаць самаму малодшаму ў сям'і. У такім выпадку дрэва будзе радзіць доўгія гады.
- Народныя лекары раілі ўжываць грушы тым, хто пакутуе ад захворванняў кішэчніка, лішняй вагі, пры сэрцабіцці, дыябэце; у той жа час не раілі есці грушу на пусты страўнік і запіваць яе халоднай вадой.

Аксана КАТОВІЧ, Янка КРУК.

«ЖАЛЕЗНЫ» ГОРАД

або Злёт самых брутальных кіроўцаў у свеце

Традыцыйны, шосты па ліку, міжнародны байкерскі фестываль прайшоў у Беларусі.

На склонах Лагойшчыны на працягу трох дзён размясціўся сапраўдны «жалезны» горад — тэхнікі было столькі, што разбягаліся вочы. Рарытэтныя мадэлі матацыклаў, якія можна пабачыць у старых амерыканскіх фільмах, стаялі побач з сучаснымі. Апошнія ж сапраўды могуць поўнасьцю замяніць аўтамабіль: яны абсталяваны па апошнім слове тэхнікі (кандыцыянер, вялікі багажнік, акустычная сістэма і нават падушкі бяспекі!). Самы маштабны адкрыты злёт сабраў каля паўтары тысячы ўдзельнікаў з краін СНД, Еўропы і ЗША. Адзін з самых відовішчых момантаў

фестывалю, безумоўна, можна лічыць парад байкераў. Удзельнікаў было так многа, што толькі выезд заняў каля дваццаці хвілін. Госці фестывалю пачулі выступленні музычных калектываў з розных краін, таму на злёце сумна не было ні днём, ні ноччу. Апоўначы пад залпы феерверкаў Лагойск развітаўся з фестывалем. Да наступнага года.

Марына БЕГУНКОВА, фота аўтара.

СКАНВОРД

Склаў Андрэй МІХАЙЛАЎ.

Акварыумная рыбка, фота 5	1	Акварыумная рыбка, фота 1				Акварыумная рыбка, фота 3
		Сталіца Емена	Драпежная птушка	Ядавітае дрэва	Курорт у Бельгіі	2
		Доўгі ворс на тканіне				
		Спагнанне за правіннасьць	Кампазітар Напалеон ...			
	Насос	Уочная жывёла		Зорка расійскай астрады	Акварыумная рыбка, фота 4	Чын, ранг
		Пакой у вагоне	Дымка, туман	Літаратурны жанр		І прыгоннае, і рымскае
	Духмяная агародная расліна	Правільны шасціграннік				Прылада для счылвання інфармацыі
			3			Геаметрычная фігура
	Частка зброі	Садовая кветка	Доля ў капітал		Высушаная трава	Аклад
	Від падатку на Русі	Род палугая	Мініснарад	Выкананне ў адзін голас	Вылоўлівае міны	Напад, нашэсце
				Агародная расліна		Духавы інструмент
	Высокае стаячае люстра			Летні месяц	Пасільны ўклад	Сінтэтычнае валакно
				Акварыумная рыбка, фота 2		Круг са спіцамі
	Возера-мора	Злая баба (фальк.)		Прыгажосць	Земле-чарпалка	Замак у Літве
4				Элемент фота-плёнкі		
				Рака ў Якуціі	Адзінка вымярэння ціску	Жывёліна з ключанямі
				... аб Фарсайтах		
				Гарэпка з пальмы		
						5

СЕННЯ

Месяц
Апошняя квадра 23 ліпеня.
Месяц у сузор'і Блізнятуй.

Сонца	Усход	Заход	Даўжыня дня
Мінск	5.13	21.19	16.06
Віцебск	4.56	21.15	16.19
Магілёў	5.03	21.09	16.06
Гомель	5.07	20.58	15.51
Гродна	5.29	21.33	16.04
Брэст	5.37	21.26	15.49

Імяніны

Пр. Антона, Гаўрылы, Івана, Сцяпана, Юльяна.
К. Ганны, Гражыны, Міраславы, Аўхіма, Лаўрэнція.

Фота Анатоля КЛЕШЧУКА.

НАДВОР'Е на заўтра

Геамагнітныя узрушэнні

ВІЦЕБСК 748мм рт.ст. +19...+21°C +30...+32°C	МІНСК 748мм рт.ст. +17...+18°C +24...+26°C	МАГІЛЕЎ 745мм рт.ст. +19...+20°C +31...+33°C
ГРОДНА 748мм рт.ст. +17...+18°C +24...+26°C	БРЭСТ 748мм рт.ст. +16...+18°C +23...+25°C	ГОМЕЛЬ 750мм рт.ст. +20...+22°C +31...+33°C

Абзначэнні:
 ☁ — няма прыкметных геамагнітных узрушэнняў
 ☀ — невялікія геамагнітныя узрушэнні
 ☁☀ — слабая геамагнітная бура

...у суседзях

ВАРШАВА +24...+26°C	КІЕВ +32...+34°C	РЫГА +24...+26°C
ВІЛЬНЮС +28...+30°C	МАСКВА +35...+37°C	С.-ПЕЦЯРБУРГ +25...+27°C

26 ліпеня

1852 год — нарадзіўся (маёнтак Кухцічы, сёння Уздзенскі раён) Ян Казімір Завіша, беларускі археолаг. Член Маскоўскага археалагічнага таварыства. У 1868-77 гадах падарожнічаў з мэтай

фіксацыі помнікаў археалогіі, наносіў іх на ўласную карту рэгіёну, праводзіў раскопкі, замальоваў знаходкі. Даследаваў стаянкі каменнага веку ў Навагрудскім раёне, гарадзішча і каменныя магілы каля возера Свіцязь і інш. На тэрыторыі Беларусі яго цікавілі перш за ўсё пасяленні старажытных чалавекаў берагоў Віліі, Дняпра, Нёмана, міграцыйныя шляхі, якія звязвалі мясцовае насельніцтва з Балтыйскім морам, і сувязі славянскіх плямёнаў з культурай Рыма і Грэцыі. Вучоны выступаў на міжнародных кангрэсах археалагаў у Венецыі і Будапешце па праблемах вывучэння каменнага веку на тэрыторыі Беларусі. Заснаваў і выдаваў у 1873-82 гадах «Археалагічныя ведамасці». Памёр у 1887 годзе.

1812 год — пачаліся жорсткія трохдзённыя баі рускіх арміяў Баграціёна і Баркляя дэ Толі, якія адступалі, з арміяй Напалеона пад камандаваннем Даву — так званая бітва пад Астроўна (у французскай гісторыі яны вядомыя як «баі пад Віцебскам»). Рускі гісторык Сяргей Глінка ў «Запісках аб 1812 годзе» піша: «Ярасна грывела непрыяцельская артылерыя і вырвала цэлыя шэрагі адважных палкоў рускіх. Цяжка было перамяшчаць нашы гарматы, зарадзі расстралі, яны змоўклі. Пытаюцца ў графа Аляксандра Іванавіча Астэрман-Талстога (генерал ад інфатэрыі, герой вайны 1812 года — **заўвага рэд.**): «Што рабіць?» — «Нічога, — адказвае ён, стоячы пад бярозай і нюхаючы тытунь, — **стаяць і паіраць!**».

«Няма без стараннасці ні талентаў, ні геніяў».

Дзмітрый Мендзялееў (1834—1907), рускі вучоны.

Дзве даты

26 ліпеня

Згарэла сенасховішча. Зноў падпал?

Яно належала КСУП «Племнны завод «Рэканструктар» і знаходзілася ў вёсцы Райцы Талачынскага раёна.

Адкрытае гаранне сена назіралася па ўсёй пляцоўцы, потым абрынуўся дах навеса. 30 тон сена ў рулонах цалкам згарэла. Работнікі МНС выратавалі суседнія будынкі зернесушыльні і зернясклада. Як мяркуецца, прычына пажару — падпал. Тэрыторыя не ахоўвалася.

Сяргей РАСОЛЬКА.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь

РЕГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Галоўны рэдактар НАРКЕВІЧ Уладзімір Браніслававіч.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: І. БАРАНОЎСкі, У. ЗДАНОВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. КАРПЕНКА, Л. ЛАХМАНЕНКА, С. ПРОТАС (намеснік галоўнага рэдактара), С. РАСОЛЬКА, Л. РЫЖАНКОВА (першы намеснік галоўнага рэдактара), Л. СВДРЬЦКАЯ, А. СЛАНЕЎСкі (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦІМОШЫК, В. ПАЗНЯКОЎ.

НАШ АДРАС: 220013 г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага, 10-а.

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (гэл./факс); аддзелаў: лісьмаў — 287 18 64, падпіскі і распаўсюджванню — 287 18 36, 287 18 51, бухгалтэрыі: 292 22 03.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў, іх меркаванні не з'яўляюцца супадзеннем з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя па сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй пісьмы. Перадруку матэрыялаў, апублікаваных у «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

<http://www.zviazda.by>;
e-mail: info@zvyazda.minsk.by

ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79,
РЭКЛАМЫ e-mail: rek@zvyazda.minsk.by

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адказнасць за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдагавана ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 250 разоў на год. Тыраж 33.380. Індэкс 63850. Зак. № 3543.

Нумар падпісаны ў 19.30
25 ліпеня 2011 года.

М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12